

ВИКОРИСТАННЯ ДЕЯКИХ ЕЛЕМЕНТІВ SMART-ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНОГО ФАХІВЦЯ

THE USE OF SOME ELEMENTS OF SMART-EDUCATION TO FORM THE SOCIO-CULTURAL COMPETENCE OF A FOREIGN SPECIALIST

Статтю присвячено дослідженню практичного використання деяких елементів Smart-освіти для формування соціокультурної компетенції іноземного фахівця.

Звертається увага на те, що глобалізація швидко мінливого світу вимагає від сучасного викладача постійного вдосконалення і оновлення своїх знань інноваційних методів навчання, зокрема Smart-освіти. Вважаємо, що впровадження такого навчання в навчальний процес сприяє його успішності та ефективності.

У зв'язку з цим постає питання про необхідність практичного використання деяких елементів Smart-освіти у процесі професійної підготовки іноземних студентів. Освітній інтернет-контент є важливим джерелом знань, а поняття «Smart» - головним призначенням розвитку освітніх систем. Smart-освіта передбачає модернізацію всіх освітніх процесів.

Звертається увага на те, що сучасного студента важко мотивувати до пізнавальної діяльності. Відбувається це тому, що студенти, а особливо іноземні, часто відчують значні труднощі в сприйнятті навчального матеріалу, в них також недостатньо сформована соціокультурна компетенція. Формування комунікативної компетенції, що є основною метою мовної підготовки у процесі навчання майбутніх іноземних фахівців, нерозривно пов'язане з соціокультурними та країнознавчими знаннями. Отже, особлива увага має приділятися формуванню здатності до участі у міжкультурній комунікації у вигляді застосування соціокультурних знань.

І тут може стати у нагоді Smart-освіти, за допомогою якої вважаємо необхідним формувати соціокультурну компетенцію іноземних студентів – майбутніх фахівців.

Також акцентується увага на тому, що для розвитку умінь іноземного студента оперативно реагувати на зміну комунікативної ситуації в процесі комплексного розв'язання визначених професійних завдань особливої важливості слід надавати інтернет-контенту. Наприклад такому, який є на Національній платформі з вивчення української мови Міністерства культури та інформаційної політики України, де зібрані в одному місці ефективні онлайн та офлайн ресурси, а також мобільні додатки з вивчення української мови.

Ключові слова: інноваційне навчання, мовна підготовка, іноземні студенти, професійний розвиток, Smart-освіти, соціокультурна компетенція.

The article is devoted to the study of the practical use of some elements of Smart-education for the formation of socio-cultural competence of a foreign specialist.

Attention to the fact that the globalization of a rapidly changing world requires the modern teacher to constantly improve and update their knowledge of innovative teaching methods, including smart education is drawn. We believe that the introduction of such training in the educational process contributes to its success and effectiveness.

In this regard, the question arises about the need for practical use of some elements of Smart-education in the training of foreign students. Educational online content is an important source of knowledge, and the concept of "Smart" is the main purpose of the development of educational systems. Smart education involves the modernization of all educational processes.

Attention is drawn to the fact that it is difficult to motivate a modern student to cognitive activity. This is because students, especially foreign ones, often experience significant difficulties in perceiving educational material, and they also lack socio-cultural competence. The formation of communicative competence, which is the main purpose of language training in the process of training future foreign professionals, is inextricably linked with socio-cultural and regional knowledge. Therefore, special attention should be paid to the formation of the ability to participate in intercultural communication in the form of application of socio-cultural knowledge.

And here Smart-education can be useful, with the help of which we consider it necessary to form the socio-cultural competence of foreign students – future professionals.

Emphasis is also placed on the fact that in order to develop the skills of a foreign student to respond quickly to changes in the communicative situation in the process of complex solution of certain professional tasks, Internet content should be given special importance. For example, the one on the National Platform for the Study of the Ukrainian Language of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, which brings together effective online and offline resources, as well as mobile applications for the study of the Ukrainian language.

Key words: innovative education, language training, foreign students, professional development, Smart-education, socio-cultural competence.

УДК 378.147.88
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/2.21>

Семененко І.Є.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри мовної підготовки
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету

Процеси глобалізації та активний розвиток технологій істотно впливають практично на всі сфери життя, у тому числі на вищу освіту. У відповідь на виклики часу в системі освіти у всьому світі проходять значні трансформації, впроваджуються нові методи та технології, зокрема онлайн технології,

змінюється наповнення освітнього середовища, щоб воно повністю відповідало вимогам сучасного суспільства. А тому важливе місце у педагогічних дослідженнях займають технології, які відповідають потребам людини, що навчається, і можуть забезпечити підготовку працівників, здатних

у сучасному світі займатися новими видами діяльності, створювати успішні бізнеси, вирішувати актуальні завдання в умовах професійної конкуренції.

Підвищення якості підготовки фахівців для зарубіжних країн з метою набуття статусу конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг – одна з основних проблем сучасної української вищої освіти. Інтернаціоналізація вищої освіти, яка виражається у збільшенні кількості іноземних студентів, також є однією з провідних тенденцій її розвитку.

Сформована особистість, що здатна до успішної соціалізації в суспільстві та активної адаптації на ринку праці, є пріоритетним завданням сучасної освіти. Підготовка таких фахівців має геополітичну, соціальну та економічну значущість, тобто є актуальною на державному рівні. З цього виходить, що необхідно створити особливі умови для майбутніх іноземних фахівців.

Сучасного студента важко мотивувати до пізнавальної діяльності, до власного пошуку шляхів в науковому полі інформації і комунікації. Відбувається це тому, що студенти, а особливо іноземні, часто відчують значні труднощі в сприйнятті навчального матеріалу. Слід навчитися самостійному пошуку, обробці, організації інформації, створенню індивідуальних інформаційних об'єктів [5].

І тут може стати у нагоді Smart-освіти, за допомогою якої вважаємо необхідним формувати соціокультурну компетенцію іноземних студентів – майбутніх фахівців.

Мета статті: дослідження практичного використання деяких елементів Smart-освіти для формування соціокультурної компетенції іноземного фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку системи підготовки фахівців для зарубіжних країн є предметом досліджень низки українських та зарубіжних науковців. Аналіз праць, присвячених навчанню іноземних студентів свідчить, що основну увагу зараз вчені звертають саме на інноваційне навчання. Розглядається воно як сучасна освітня технологія (А. Алексюк, І. Доброскок, В. Коцура, С. Нікітчина, В. Кремень, В. Ільїна, С. Пролеєва, М. Лисенка, П. Сауха). Обґрунтовуються організаційно-педагогічні умови застосування інноваційного навчання у процесі фахової підготовки (О. Абдалова, О. Ісакова, О. Василенко, І. Галиця, О. Галиця, В. Докучаєва, О. Фатхутдінова, Ю. Бистровпа, О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова). Описуються сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців (Р. Гуревич, Н. Тихомирова, А. Твердохліб), а також методологічні та методичні проблеми їхнього впровадження в навчальний процес ЗВО (В. Осадчий, О. Гуржий, В. Тихомиров). Проблеми

мовної підготовки студентів технічних закладів вищої освіти аналізуються у науковій літературі Т. Кошелевою, Г. Поповою, І. Соломахою, О. Суміною, Н. Ушаковою, Н. Хлизовою. Аналізують проблеми вивчення української мови як іноземної такі науковці, як Я. Гладир, І. Жовтоніжко, Т. Єфімова, Т. Лагута, О. Тростинська, Б. Сокіл, Т. Лещенко, О. Шевченко, А. Чернова, А. Зарицька, Ю. Турченко, Т. Лещенко. Питання використання інноваційних технологій у процесі викладання іноземних мов розглядали О. Коваленко, Є. Можар, Л. Олійник, В. Корженко та інші. Міжкультурна компетенція як необхідна умова розвитку інноваційних процесів у навчанні української мови як іноземної розглядалася науковцем В. Юхименко. М. Жовнір, Н. Бондар, І. Бедько займалися проблемою використання вебінарів лінгвокраїнознавчого спрямування в процесі навчання української мови як іноземної.

Різні аспекти застосування активних методів навчання в різних видах діяльності досліджували К. Бондаренко, Т. Вахрушева, І. Горожанкіна, В. Савченко, М. Трухан, Н. Бойко, Т. Хома. Використання активних форм і методів навчання під час вивчення української мови за професійним спрямуванням розглядали у своїх працях науковці Л. Глазунська, Н. Науменко, В. Колосюк, С. Шевчук, І. Клименко [5].

Зокрема, smart освіту, як концепцію, що передбачає комплексну модернізацію всіх освітніх процесів, здатну забезпечити високий рівень навчання, що відповідає завданням та можливостям сьогоденного світу, досліджували А. Ініятова, Н. Назарова, О. Мохова, С. Іванова, А. Малова. Питанням соціокультурної компетенції займалися Д. Савельєва, Е. Семенова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, проблема SMART-освіти є дуже актуальною в педагогічному аспекті. Водночас, вона є недостатньо дослідженою стосовно формування соціокультурної компетенції іноземного фахівця.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить практика вищої школи у навчальному процесі просто запам'ятовування підготовленого викладачем матеріалу все більше поступається місцем критичному і креативному мисленню, груповій роботі, комунікації для самостійного отримання інформації, що базується на пошуку та аналізі.

Пошуки нових педагогічних технологій пов'язані з нестачею в студентів мотивації до навчання. Враховуючи це, виникає необхідність використання різноманітних сучасних джерел та засобів, які викликають у слухачів інтерес, а значить, підвищують саме їхню мотивацію до навчання.

Освітній інтернет-контент є важливим джерелом знань, а поняття «Smart» – головним призначенням розвитку освітніх систем. Smart-освіта передбачає модернізацію всіх освітніх процесів.

Основною ідеєю Smart-освіти є нові джерела пізнання, які використовуються поряд із традиційними методами навчання. Реформування сучасної освіти висуває нові вимоги до педагогічних кадрів, які вміють вільно та активно мислити і прогнозувати результати своєї діяльності.

Smart-освіта може забезпечити високий рівень навчання, що відповідає сучасним завданням та можливостям і надасть можливість молодим людям пристосуватися в умовах швидко змінного середовища, забезпечить перехід від книжкового контенту до активного. Зараз інформацію ми можемо отримати не лише за допомогою викладачів та з книг, а й від багатьох людей у процесі обміну інформацією. Основним елементом, що пов'язує освітній процес, стає освітній контент, на основі якого створюються єдині сховища з аналітичною системою пошуку.

Щорічно світові виробники пропонують нові пристрої для професійної діяльності та комунікацій. Швидкість нових інтелектуальних Smart-технологій вимагає зміни платформ, що використовуються для передачі знань за допомогою широкого використання Smart-пристроїв, і одним з критеріїв якості системи освіти має бути швидке їхнє оновлення.

Smart-освіта – гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту з усього світу, що знаходиться у вільному доступі. У майбутньому головним джерелом знання для людини буде Інтернет, отже потрібні зміни у системі освіти: використання технічних механізмів, які забезпечуватимуть безперервність обміну інформацією та навчального процесу.

Можливості використання онлайн-ресурсів дуже широкі. За допомогою веб-ресурсів можна впроваджувати матеріали з мережі у зміст уроку; здійснювати самостійний пошук інформації у межах поставленого завдання; розвивати вміння та навички читання, використовуючи матеріали будь-якого ступеню складності, навички аудіювання на основі звукових текстів; поповнювати словниковий запас новою лексику; вивчати культуру української мови, а отже, розглядаючи актуальні, інноваційні технології, слід зупинитися на темі використання Інтернет-ресурсів у формуванні соціокультурної компетенції майбутніх іноземних фахівців у процесі навчання української мови.

На сьогоднішній день є велика кількість сайтів, що допомагають у самостійному вивченні іноземних мов, зокрема української. На таких сайтах можна знайти готові уроки викладачів, вправи, аудіозаписи, граматичні пояснення, які можна використовувати на уроках для формування соціокультурної компетенції.

Формування комунікативної компетенції, що є основною метою мовної підготовки у процесі навчання майбутніх іноземних фахівців,

нерозривно пов'язане з соціокультурними та країнознавчими знаннями. Отже, особлива увага має приділятися формуванню здатності до участі у міжкультурній комунікації у вигляді застосування соціокультурних знань, тобто дослідженню та вивченню народу, що проживає в країні носіїв мови, її традицій та культури. Треба сказати, що не просто передача інформації на знанієвій основі, а саме дослідницька діяльність на особисто-смісловій основі в цій галузі сприяє появі інтересу до мови, що вивчається, а також сприяє формуванню соціокультурної компетенції. Соціокультурна компетенція – широке поняття, яке містить різні компоненти:

- Соціолінгвістичний. Цей компонент характеризується мовними особливостями соціальних прошарків, представників різних поколінь, статей, громадських груп (фонові знання, реалії, предметні знання).

- Культурологічний компонент. Цей компонент має соціокультурний, історико-культурний, етнокультурний фон, тобто знання традицій, звичаїв народу мови, що вивчається.

- Лінгвокраїнознавчий. Цей компонент містить лексичні одиниці з соціально-культурною семантикою та здатність їх вживати в ситуаціях міжкультурного спілкування (наприклад, вітання, звернення, прощання в усному та письмовому мовленні).

- Соціально-психологічний. Компонент, що характеризується володінням культурно-обумовленими сценаріями, національно-специфічними моделями поведінки з використанням комунікативної техніки, прийнятною в цій культурі [3].

Отже, можна сказати, що соціокультурна компетенція є важливим інструментом виховання та навчання, який з одного боку сприяє повазі, розумінню культури, традицій, мови іншого народу, а з іншого – допомагає у подоланні бар'єру стосовно іншої культури. Тільки так відбувається процес навчання самій мові.

Для здійснення діяльності з формування соціокультурної компетенції застосовуються автентичні тексти та відеоматеріали. Тексти можуть бути тематичними, країнознавчими, художніми, також можна використовувати діалоги та монологи, вірші, пісні, листи, інтерв'ю, аудіотексти бесід із носіями мови тощо.

У процесі мовної підготовки вважаємо найбільш доцільним користування Національною платформою з вивчення української мови Міністерства культури та інформаційної політики України, де зібрані в одному місці ефективні онлайн та офлайн ресурси, а також мобільні додатки з вивчення української мови.

А також можемо інтегрувати в самостійну роботу іноземних студентів деякі елементи інтернет-простору mylanguageexchange.com, який було створено для обміну знаннями у чатах для груп.

А значить у разі бажання можна знайти друга за листуванням, якого вибере система, орієнтовану на заповнені дані в запропонованій анкеті: його рідна мова, країна походження, вік і мова, що практикується ним. У цьому інтернет-просторі можна в реальному часі та безкоштовно, використовуючи голосовий або текстовий чат, вивчити 115 мов, у тому числі українську.

Канал youtube.com – український саме для початківців з серії «З любов'ю до дітей» – містить розвиваючі мультфільми, які знайомлять з українським алфавітом і розповідають нескладні історії, що допомагають звикнути до мови, зняти емоційну напругу і створити сприятливий психологічний клімат на уроці.

На каналі також є велика кількість відео українських блогерів-мандрівників у проекті «Подорожуємо Україною та світом».

1tv.com.ua – українське телебачення онлайн, де можна подивитися актуальні новини, авторські спецпроекти, документальні фільми, а на ua.euronews.com – телевізійні новини онлайн українською мовою, які супроводжуються текстом.

Отже, формування соціокультурної компетенції іноземного фахівця за допомогою Smart-освіти відповідає сучасним потребам в гнучких графіках цієї самої освіти.

Висновки. В результаті впровадження Smart-освіти, що передбачає високий рівень використання інноваційних технологій, навчання стане доступним скрізь і завжди, що відповідає завданням та можливостям сучасного світу, в якому професійна освіта має стати однією з галузей, що найшвидше оновлюється. У зв'язку з розширенням міжнародних контактів, розвитком суспільства та освіти зростає потреба у комунікації, а відсутність навичок соціокультурної компетенції помітно ускладнює спілкування та взаємодію у сучасному мультикультурному світі.

Перспективи. Впровадження Smart-освіти ставить за мету підвищення якості професійної підготовки. Виконання цього завдання вимагає

оптимізації процесу професійної підготовки іноземних студентів за рахунок застосування в навчальному процесі інноваційних методів навчання, спрямованих у тому числі на формування соціокультурної компетенції. Найважливішим інструментом в забезпеченні конкурентоспроможності випускників на ринку праці є переорієнтація системи вищої професійної освіти на інноваційну діяльність.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі : методичний огляд / уклад. Л.А. Якімова. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 32 с.
2. Башкір О.І. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі : збірник наукових праць. Серія «Педагогіка та психологія». Харків, 2018. Вип. 60. С. 33–44.
3. Мильруд Р. П., Максимова И. Р. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранному языку // Иностранные языки в школе. 2000. № 4. С. 14–19.
4. Мойсеєнко Р.М. Активізація пізнавальної діяльності майбутніх фахівців засобами активних методів навчання в умовах університетської освіти. *Наукові записки*. Серія «Педагогічні науки». Випуск 159. 2017. С. 97–103.
5. Семененко І.Є. Використання деяких прийомів інноваційного навчання в процесі мовної підготовки іноземних студентів. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. Одеса : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2021. Вип. 32(т.1). С. 153–156.
6. Техніки розвитку критичного мислення [Techniques for the development of critical thinking] https://studme.org/152124/pedagogika/priemy_tehnologii_razvitiya_kriticheskogo_myshleniya (дата звернення: 29.01.22).
7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.
8. Хома Т.В. Активні методи навчання в педагогіці вищої школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2020. Вип. № 69. С. 149–152.